

Vastaus kirjalliseen kysymykseen mediakasvatuksen turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pirkka-Pekka Peteliuksen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 160/2021 vp:

Kun otetaan huomioon mediakasvatustyön hajautettu toimintamalli sekä rahoitukseen liittyvät haasteet, niin miten hallitus aikoo turvata kattavan, laadukkaan ja systemaattisen mediakasvatustyön toteutumisen tulevaisuudessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Medialukutaidon ja mediakasvatuksen merkitys yhteiskunnassa on kasvanut digitalisaation sekä tietoverkkojen ja erilaisten alusta- ja sisältöpalveluiden myötä. Medialukutaitoa voi pitää kansalaistaitona, jonka turvin kansalaiset lapsista vanhuksiin ymmärtävät eri medioiden kautta tulevaa viestintää ja kykenevät itse vastuullisesti viestimään ja toimimaan yhteiskunnassa aktiivisesti ja turvallisesti.

Suomi on nostettu eri selvityksissä yhdeksi maailman edistysellisimmistä maista kansalaisten ja erityisesti lasten ja nuorten mediakasvatuksessa. Tähän on vaikuttanut merkittävästi se, että työtä on tehty pitkäjänteisesti ja systemaattisesti tiiviissä yhteistyössä kaikkien eri alojen toimijoiden kesken. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut mediakasvatuksen edistämistä eri tavoin nyt lähes 20 vuoden ajan.

Mediakasvatuksen kenttä on laaja ja moninainen. Sitä voi pitää sirpaleisena ja hajanaisena, mutta kaikessa sirpaleisuudessaan mediakasvatuksen hajautettu toimintamalli voidaan nähdä myös vahvuutena suomalaisessa mediakasvatuskentässä. Eri lähtökohdista toimivien mediakasvatustoimijoiden kautta olemme pystyneet saavuttamaan vaikuttavuutta maan laajuisesti tavalla, joka ei olisi ollut mahdollista keskitetymmän mallin kautta. Kansalaisjärjestöjen paikallistointi tavoittaa hyvin eri-ikäisiä kansalaisia ja vahvistaa siten mediakasvatuksen kattavuutta. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) toimesta toimijoita ja eri toimenpiteitä koordinoidaan ja alaa pidetään tietoisena siitä, mitä eri toimijat tekevät. Toimijat ovat myös ilahduttavasti löytäneet toisensa ja alalla on käynnissä monenlaista yhteistyötä.

On totta, että toimijoiden määrärahatilanne on huolestuttava rahapeliuottojen vähentyessä. Sama ongelma koskee tällä hetkellä kaikkia liikunta-, nuoriso- ja kulttuurialan kolmannen sektorin toimijoita ja on tärkeää, että löydämme siihen kestävä ratkaisun.

Uusimpien Medialukutaito-linjausten myötä KAVI on myös käynnistänyt eri hallinnonalojen toimijoiden verkostoyhteistyön. Linjausten valmistelussa kävi ilmi, että monet viranomaiset itse asiassa edistävät eri tavoin kansalaisten medialukutaitoa omassa toiminnassaan. Lisäksi laki yleisistä kirjastoista velvoittaa kirjastoja edistämään muun muassa tiedon saatavuutta ja käyttöä, monipuolista lukutaitoa sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Myös vapaan sivistystyön kautta on viime vuosina tehty merkittäviä panostuksia (yht. n. 12,5 milj. euroa) aikuisten digi- ja medialukutaidon parantamiseen. Yhteistyötä kansalaisten kokonaisturvallisuuden osalta tehdään aktiivisesti ja laaja-alaisesti.

Toinen suomalaisen mediakasvatuksen vahvuus on se, että olemme kyenneet integroimaan mediakasvatuksen osaksi koulujen opetusta eri oppiaineiden kautta. Medialukutaito on tullut osaksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2018), esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (2014), aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (2017) ja lukion opetussuunnitelman perusteita (2019). Ammatillisten perustutkintojen perusteiden yhteisiin osiin kuuluu mm. viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, jonka voidaan katsoa tukevan medialukutaitoa. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on myös käynnissä parhaillaan Uudet lukutaidot -kehittämishjelma (2020-2022) osana Oikeus oppia -kehittämishjelmaa. Sen tavoitteena on tukea medialukutaidon, TVT-taitojen ja ohjelmointiosaamisen oppimista ja opetusta mm. luomalla konkreettiset osaamisen tason kuvaukset ja digitaaliset oppimateriaalit eri osaamisalueille. Osaamisen tason kuvaukset on julkaistu helmikuussa 2021, ja kuvausten käyttöönoton tukeen tarkoitettut avustukset (2 milj. euroa) jaetaan kevään aikana. Hankkeet varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa alkavat syksyllä 2021. Kehittämishjelman toteuttamisesta vastaavat KAVI ja Opetushallitus.

Varhais-, perus- ja toisen asteen koulutuksen kautta saamme juurrutettua medialukutaidon perustaidot kaikille lapsille ja nuorille. Se on hyvä lähtökohta. Sen lisäksi on tärkeää, että ylläpidämme olemassa olevaa yhteistyöverkostoa siten, että kaikki kolmannen sektorin toimijat voivat jatkaa arvokasta toimintaansa käytössä olevien resurssien puitteissa.

Helsingissä 6.4.2021

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko